

АГРАРНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

Підручник

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АГРАРНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

Підручник

Київ
Центр учбової літератури
2023

УДК 005.591.453(1-22) (075.8)

А 25

Рекомендовано до друку
Вченою радою Білоцерківського
національного аграрного університету
(Протокол № 8 від 03 березня 2023 р.)

Автори: д-р екон. наук, проф. Юхименко П. І. (розд. 2; 6; 7; 11), д-р екон. наук, проф. Шуст О. А. (розд. 6; 13), д-р с-г. наук, проф. Димань Т. М. (розд. 12), д-р екон. наук, проф. Краус Н. М. (розд. 14), д-р екон. наук, проф. Паска І. М. (розд. 1), д-р екон. наук, проф. Сокольська Т. В. (розд. 4; 15), д-р екон. наук, проф. Гринчук Ю. С. (розд. 3), д-р екон. наук, проф. Шахно А. Ю. (розд. 7), канд. екон. наук, доц. Батажок С. Г. (розд. 5), канд. екон. наук, доц. Заболотний С. С. (розд. 15), канд. екон. наук, доц. Вихор М. В. (розд. 9), канд. екон. наук, доцент Коваль Н. В. (розд. 16), канд. екон. наук, проф. Краус К. М. (розд. 14), канд. екон. наук, доц. Однорог М. А. (розд. 10), канд. екон. наук, доц. Панасюк В. І. (розд. 8),), канд. с/г наук, доц. Бількевич В. В. (розд. 10), канд. с/г наук, доц. Шемігон О. І. (розд. 2).

А 25 Аграрна економічна політика: підручник / Юхименко П. І., Шуст О. А., Димань Т. М. та ін. За заг. ред. д.е.н., професора Шуст О. А. Київ. Центр учбової літератури, 2023. 650 с.

Підручник розкриває найважливіші теоретичні і практичні проблеми аграрної економічної політики України в умовах ринкової економіки. Підготовлений відповідно до програми курсу «Аграрна економічна політика» і становить практичний інтерес для аспірантів та магістрів аграрних вищих навчальних закладів за спеціальністю економіка.

ISBN 978-611-01-2895-7

Рецензенти:

Загурський О. М., д-р екон. наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування;

Свиноус І. В., д-р екон. наук, професор, Білоцерківський національний аграрний університет

Савчук Ю. С. к. е. наук, перший заступник голови Білоцерківської районної державної адміністрації Київської області.

© Юхименко П. І., Шуст О. А., Димань Т. М. 2023

ISBN 978-611-01-2895-7

© Центр учбової літератури, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП

Тема 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БАГАТОАСПЕКТНОГО ЗМІСТУ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

- 1.1. Експозиція аграрних дефініцій та сутність аграрної політики
- 1.2. Аграрні відносини у сучасній економічній системі України

Тема 2. ПРИРОДНО РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

- 2.1. Економічний зміст земельних ресурсів
- 2.2. Ефективність використання земельних ресурсів
- 2.3. Капіталізація природно-ресурсного потенціалу сільських територій

Тема 3. МЕТА ТА СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

- 3.1. Стратегія інноваційного розвитку аграрного сектора економіки
- 3.2. Формування економічної політики розвитку аграрного сектора економіки

Тема 4. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

- 4.1. Інструменти економічного регулюючого впливу держави на розвиток аграрної сфери
- 4.2. Механізми інвестування в розвиток сільського господарства

Тема 5. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

- 5.1. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектора економіки
- 5.2. Фінансова підтримка сільгоспвиробників України

Тема 6. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФЕРМЕРСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

- 6.1. Інституціональний порядок функціонування фермерства
- 6.2 Функціонування фермерських господарств в сучасних умовах господарювання

Тема 7. РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

- 7.1. Інтелектуальна складова в системі конкурентоспроможності аграрного сектора економіки
- 7.2. Економічний підхід щодо формування людського та соціального капіталу розвитку сільських територій

Тема 8. ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ДОКТРИНИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

- 8.1. . Кластерний механізм розвитку аграрного сектору економіки та місце в ньому держави
- 8.2 Розвиток кооперації в аграрному секторі економіки

Тема 9. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ У СИСТЕМІ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

- 9.1. Проблеми та тенденції розвитку сільських територій

9.2. Основні напрямки та управлінські інструменти розвитку сільських територій України

Тема 10. ТЕНДЕНЦІЇ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ

10.1. Політики держави з реалізації технологічних досягнень Industry 4.0

10.2. Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва

Тема 11. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ЗЕЛЕНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

11.1. Сутність та принципи «зеленої» економіки

11.2. Проблеми та ризики розвитку зеленої економіки

Тема 12. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО

ВИРОБНИЦТВА ЯК ПРІОРИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

12.1. Поняття та правові засади екологізації аграрного виробництва в Україні

12.2. Проблеми та напрями екологізації сільськогосподарського виробництва

12.3. Екологічно спрямовані інновації в діяльності аграрних підприємств

Тема 13. ЗАСАДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

13.1. Проблеми формування аграрної економічної політики в умовах євроінтеграції

13.2. Удосконалення аграрної економічної політики на ринковій основі

Тема 14. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ АГРАРНОЇ

ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ МОЖЛИВОСТІ

14.1. Цифровізація аграрного бізнесу: науково-економічна фіча розвитку та зміни в управлінні

14.2. Становлення аграрного цифрового підприємництва та Індустрії X.0 в умовах віртуальної реальності

14.3. Цифровізація бізнес-процесів аграрних підприємств інноваційної екосистеми

Тема 15. АДАПТАЦІЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ДО ВИКЛИКІВ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

15.1. Вплив сільськогосподарської діяльності на стан природних ресурсів

15.2. Напрями адаптації вітчизняних аграрних підприємств до глобальних змін клімату

Тема 16. РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

16.1. Регіональна аграрна політика: сутність, інституційна основа

16.2. Регіональні особливості формування та реалізації аграрної політики

16.3. Концептуальні напрями регіональної аграрної політики

ВСТУП

Сучасна аграрна економічна політика України стратегічно зорієнтована на здійснення соціально-економічних, організаційно-управлінських заходів щодо розвитку сільського господарства, аграрних та земельних відносин. Основною її метою в умовах євроінтеграції є виведення сільського господарства, соціально-економічного розвитку українського села, умов проживання й праці с.-г. населення на рівень розвинених аграрних європейських країн. Практична її сторона спрямована на відродження славних традицій трудолюбивого українського селянина-хлібороба, сприяння виробникам закласти інноваційні основи для входження України в світовий продовольчий ринок як однієї з провідних аграрних держав. Основним її змістом в умовах незалежності є побудова у сільському регіоні демократичних, соціально зорієнтованих суспільних відносин, які б сприяли розвитку аграрного (агропродовольчого) сектору економіки країни, побудові в сільському господарстві різнопланової економіки, утвердженню приватної власності селян на землю і майно, вибору форм господарювання, створення с.-г. чи іншого підприємства, заняття будь-якою дозволеною законом діяльністю. Такий підхід сприяє відродженню сільських територій, формуванню їх людського капіталу, що намагалися розкрити автори даного підручника.

У підручнику висвітлено теоретичні й практичні інституціональні основи організації та здійснення політики держави в сфері сільського господарства, розкрито поняття та сутність державної аграрної політики України, окреслено її мету та стратегічні цілі, охарактеризовано механізми державного регулювання. Окрема увага приділена аналізу інституціонального забезпечення реалізації основних пріоритетів державної аграрної політики – інституціонального регламентування розвитку земельних відносин в аграрній сфері, формування сприятливого економічного середовища для ефективної діяльності суб'єктів аграрного виробництва, державної політики щодо розвитку аграрного ринку й комплексного розвитку сільських територій.

Автори висловлюють подяку за критичні зауваження з боку групи роботодавців щодо його змістовного наповнення. Особливо вдячні директору бізнес – підрозділу «Яечні продукти» ГК «Овостар Юніон» Діденку С. В., директору з економіки та фінансів ТОВ Сквирський комбінат хлібопродуктів Жупанику В. М., голові Узинської ОТГ Київської області Гринчуку В. Ю., першому заступнику голови Білоцерківської районної державної адміністрації Київської області Савчуку Ю. С.

Навчальне видання

АГРАРНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

Підручник

Батажок Світлана Григорівна,
Бількевич Віта Володимирівна,
Вихор Микола Васильович,
Гринчук Юлія Сергіївна,
Димань Тетяна Миколаївна,
Заболотній Сергій Сергійович,
(Варшавський університет природничих наук - SGGW),
Коваль Надія Володимирівна,
Краус Наталія Миколаївна,
(Київський університет імені Бориса Грінченка),
Краус Катерина Миколаївна,
(Київський університет імені Бориса Грінченка),
Однорог Максим Анатолійович,
Панасюк Вікторія Іллівна,
Паска Ігор Миколайович,
Сокольська Тетяна Вікторівна,
Шемігон Олександр Іванович,
Шахно Альона Юріївна,
(Криворізький національний університет),
Шуст Олена Анатоліївна,
Юхименко Петро Іванович.

Комп'ютерне верстання – Горшунова В.С.

Редактор: Хахула Л.П.

Формат 64x90/16. Друк на папір офсетний.

Умовних друкованих аркушів 28,6. Тираж 300.

Замовлення №